

Atf için / for cited: Pehlivan, M. (2021). İntihar Eyleminin Yaşam Pratikleri Çerçevesinde ve Zorunluluklara Bağlı Olarak Ortaya Konmasının Sebepleri Üzerine Bir Yorum, Journal of Vocational and Social Sciences of Turkey, Yıl: 3, Sayı: 7, Aralık 2021, s.43-50.

İNTİHAR EYLEMİNİN YAŞAM PRATİKLERİ ÇERÇEVESİNDE ve ZORUNLULUKLARA BAĞLI OLARAK ORTAYA KONMASININ SEBEPLERİ ÜZERİNE BİR YORUM

Meriç PEHLİVAN*

ÖZET

Kavramsal çözümlemesi ve psikolojik durumla bağlantısı bir tarafa koyulacak olursa, intihar yaşam pratikleriyle de ilişkili bir eylem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu demektir ki, bütün intiharlar, eyleme konu olan kişinin ruhsal durumuyla ilgili değildir. İntihar eden herkesin sıkıntılı bir ruhsal durumu olmayabilir ve bazıları birtakım dış etmenlerin onları soktuğu zorlayıcı durumlar karşısında bu eyleme yönelmek durumunda kalabilir. Kişisel sapmalar ya da yatkınlıklar ya da davranış bozuklukları neticesinde gerçekleşen intiharlar bir tarafa koyulur ve geri kalan intihar eylemleri göz önünde bulundurulursa, dikkatimizi toplumsal ve yönetsel etmenlere çevirmek durumunda kalırız. Çünkü bu tarz intiharların bazı toplumlarda ve bazı yönetim usullerinde daha fazla görülmesi söz konusudur. Buradan yola çıkarak, bu durumu tetikleyen toplumlar ve yönetsel boşluklar olduğunu iddia edebiliriz. Bu çalışma, tamamen kendi bakış açısı çerçevesinde konuya sadece bu açıdan yaklaşmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: İntihar, toplumsal zorunluluk, yönetsel zorunluluk

JEL Kodları: A13, I18, I31

A COMMENT ON THE REASONS FOR THE SUICIDE ACTION OCCUPIED WITHIN THE FRAMEWORK OF LIFE PRACTICES AND DUE TO THE OBLIGATIONS

ABSTRACT

Putting aside its conceptual analysis and its connection with the psychological state, suicide appears as an action related to life practices. This means that not all suicides are related to the mental state of the person involved. Not everyone who commits suicide may have a distressing mental state, and some may have to turn to this action in the face of compelling situations that some external factors put them in. Putting aside suicides as a result of personal deviations or predispositions or behavioral disorders, and considering the remaining suicides, we have to turn our attention to social and administrative factors. Because such suicides are more common in some societies and in some management methods. From this point of view, we can claim that there are societies and administrative gaps that trigger this situation. This study aims to approach the subject from this point of view entirely within the framework of its own perspective.

Keywords: Suicide, social necessity, administrative necessity

JEL Codes: A13, I18, I31

* Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Yalvaç Meslek Yüksekokulu, Büro Hizmetleri ve Sekreterlik Bölümü, Dr.Öğr.Üyesi, mericpehlivan@isparta.edu.tr

GİRİŞ

İntihar, genellikle olumsuz özel bir ruh durumuyla davranışa dökülen bir eylem olarak kabul edilmiştir. İntihar edenler, normal dışı davranış gösteren insanlar olarak etiketlenir ve intihar etmiş olmaları da bu sebebe dayandırılır. Bu da demektir ki, herhangi bir bozukluğu olmayan; akli, ruhsal ya da davranışsal sapma yaşamayan insanlar bu eylemi gerçekleştirmez. Bu yaygın inanışın haklı tarafları vardır elbette. Tarihsel arka plana baktığımız takdirde, çoğu intihar vakasının bu inanışı desteklercesine gerçekleştiği görülmektedir. İntihar eden bireylerin, problemlili bireyler oldukları ve özel hayatlarında yoğun bir kaygı durumu bozukluğu yaşadıkları aşikardır. Nitekim eylemin kendisi de, belirli düzeyde bir sapmayı gerektirir. Bir insanın kendi canını alarak hayatını sonlandırması, normal rutin içinde seyreden bir yaşamda kolayca gerçekleştirilecek kadar basit ve sıradan bir eylem değildir. Bunu yapmaya karar veren insanın, mutlak bir farklılık içinde olduğu baştan kabul edilmek zorunda gibi görünmektedir ve bu farklılığın da, bir bozukluk ya da bir olumsuzlukla bağdaştırılması ilk etapta şaşırtıcı olmayacaktır. Bunların yanında bazı toplumların intiharla ilişkili olarak geliştirdikleri teamülleri de vardır. Yaşam görüşü, kültür ve inanç sistemi intihar sıklığını etkileyen önemli bir etkidir. İbrani dinlerde intihar Tanrı'ya karşı bir başkaldırı, yaşamın kutsallığına bir saldırı olarak değerlendirilir. Öte yandan Japon kültüründe *seppuku* (*hara-kiri*) herhangi bir başarısızlığın kefareti olarak görülür. Hint kültüründe eşi ölen kadınların eşleriyle birlikte yakılması (*Sati*), kendisi istemese bile toplumun ve ailenin zorlamasıyla gerçekleşen bir tür intihardır. Kamikazeler ve intihar komandoları, bir görevi yerine getirmek için intihar ederler. Genellikle bir inanç grubunun üyeleri arasında ve bir liderin etkisiyle gerçekleşen büyük kitleler halinde intiharlara da rastlanılmaktadır. Örneğin, 1978 yılında Halkın Tapınağı Tarikatı'na üye 918 kişi, siyanür içerek hayatlarına son vermişti (Şahin, 2015:45).

Bu çalışma, yukarıdaki iki değişkenden (kişinin duygu durum bozukluğu yaşaması ve toplumsal eğilimler/gelenekler) bağımsız olarak intihar eyleminin pratik yaşamdan kaynaklanması ve bireyi, herhangi bir altyapıya dayanmadan etkilemesi üzerine eğilmeye çalışacaktır. Buradaki gayemiz, genel kanının aksine, insanların meyilli olmadan ya da içinde yaşadıkları toplumun gerektirmesi söz konusu değilken, birtakım dış şartların etkisiyle bu eyleme teslim olmak durumunda da kaldıklarını göstermek olacaktır. İntiharın tek sebebi, normal olmamak ya da toplumun mecbur bırakması değildir; intihar zorunlulukla ve belki de hiçbir seçenek kalmadığında ya da kalmadığına inanıldığında yapılan bir eylem olarak da karşımıza çıkar. Farklı dış koşullar bireyi bir çaresizliğin içinde bıraktığında, seçeneksiz kalan bireyin denediği bir yol olması bakımından intihara yaklaşacağımız bu çalışma, özellikle toplumsal ve yönetsel etkenlerin etrafında dönerek bir bakış açısı geliştirmeyi gaye edinmiştir. Yenidünya düzeninin kapital ve küresel tasarımı içinde, bireycilik ve egoizm üzerinden götürülen ve bu konuda oldukça vahşileşen pratik yaşam alanı, bazı insanları teknik açıdan oldukça zorlamaktadır. Özünden, doğasından ve ait olduğu tabii düzenden kopmak durumunda bırakılan insan, bu yeni, zor ve yıkıcı mücadelenin içinde kendini ifade edememe sorunsalıyla karşı karşıya kalmaya mahkum ediliyor. Bu insanın vazgeçishi, zihinsel veya psişik bir sorundan kaynaklanan bırakış ya da kültürel bir geleneğe uyma mecburiyetiyle gerçekleşen terk ediş ile bir tutulamayacak kadar farklı bir inceleme gerektirir. Burada değerlendirilmesi gereken etmenler, düzen değişikliğine sebep olan toplumsal, yönetsel, maddi etmenlerdir. Yani bu çalışmada da dikkat çekmek istediğimiz şekilde, bireyin bu vahşi ve yalnızlaştıran yeni düzen içinde var olamaması sonucu hayatı bitirme noktasına gelmesidir. Toplumların bireylerden oluşan yapılar değil, bireylerin toplumları oluşturan parçalar olduğu görüşünden yana olursak ve bir bütünü, parçasından müstakil olarak ele alınamayacağı ya da parçası olmaksızın varlığını sürdürmeyeceği hususunu öne çıkarırsak, bizim inceleme konusu yaptığımız intihar biçiminin, normal dışı davranış sonucu veya geleneksel öğretiler çerçevesinde ortaya konan intihar biçimlerinden çok daha yıkıcı olduğu sonucu ortaya çıkacaktır. Parçayı öne çıkararak, bireylerin toplumu oluşturan öğeler olduğunun altını çizerek bireyciliği ya da egoizmi haklı çıkarmaya değil; bilakis, bireye yaşam alanı ve kendini ifade etme fırsatı veren toplumların kayıplarının daha az olacağını göstermeye çalışacağız. Neticede insan, bir canlı türüdür ve sırf bu basit niteliğiyle doğal işleyişin bir parçasıdır. Bu parça oluş, yapay ve uydurma her yeni eklentiyle tehlikeye düşmekte ve bütün bireyler bunun karşısında aynı adaptasyonu

gösteremeyebilmektedir. Ayrıca bu adaptasyonu gösterme zorunluluğumuz olması da söz konusu değildir. Böyle bir dayatma karşısında her bireyin uyum sağlamasını beklemek safdillik olacaktır. Bu yanılgıya düşmemek adına, toplumsal ve yönetsel bakımdan revizyona gitmek, her toplumun kendi geleceğini ve bireylerini koruma altına alması bakımından hayati önem taşır. Bizim kastettiğimiz intihar biçimlerinin fazla yaşandığı toplumların, sosyolojik ve siyasi bakımdan birtakım güncellemelere gereksinim duyduğu ortadadır. Biz bu çalışmada intiharın, “İntihar sadece bireysel bir bozukluk sonucu ortaya konan talihsiz bir eylemdir.” algısının dışında başka sebeplerle de ortaya konabileceğine dikkat çekme kaygısıyla basit bir yaklaşım geliştirmeyi amaçladık.

1. İNTİHAR

İntihar, yaşanan örtük ya da açık bir iç hesaplaşma süreci sonucunda kendisine sunduğu gereçeli karar gereğince, kişinin; kendi isteğiyle önceden tasarladığı bir yolla kendi canına kıymasıdır (Güçlü, 2008:758). En genel tanımıyla intihar bu anlama gelmektedir. Ancak intihar kavramının, sadece bu veya benzeri bir tanımla, böylesine genel ve yüzeysel değerlendirilmemesi gereken bir kavram olduğu göz önünde bulundurulmak zorundadır. Öncelikli olarak; intiharın sadece bir kavram olmadığı, kavramsal analizinin yapılmasıyla çözümlenemeyeceği, aynı zamanda bir eylem, hem de bütün muhatapları bakımından ağır bir eylem olduğu gerçeği gözden kaçırılmamalı ve değerlendirmeler buna göre yapılmalıdır. Kişinin kendi canına kıyması, *kendisinin istemesiyle* ya da *önceden tasarlama yoluyla* gerçekleşecek bir eylem değildir. Eğer böyle olduğu savunulursa bunun bir seçim olduğu sonucu çıkacaktır ki, o zaman da büyük bir mantıksızlıkla karşı karşıya kalırız. Seçim, iradi bir eylemdir. İrade, iki veya daha fazla benzer şey arasından birinin tercih edilmesidir. Eylemi düşünmeye uygun olarak gerçekleştirebilme yetisidir, zorunluluğun karşısında olması gerekir (Hançerlioğlu, 1999:189). Bu da demektir ki, zorunluluk varsa irade yoktur. İntihar söz konusu olduğunda birinci olarak, iki veya daha fazla benzer şey arasında birinin tercih edilmesiyle ortaya koyulan bir eylemden bahsedemeyiz. Örneğin; “İntihar dışında bir seçeneğim yok.” diyen bir insan bu cümleyi kurarak en yalın ifadeyle mantıksız bir cümle kurmuş olur. Çünkü seçenek; seçmekle, tercih etmekle ilgili, mantıklı zihinsel bir eylemdir. İlgili veya benzer şeyler arasında kaldığında kullanılan bir metottur. Oysa intihar, bu ifadeye uygun bir eylem niteliği göstermez. Kişinin kendi hayatını devam ettirmesi ve sonlandırması, benzer eylemler değildir. Bununla beraber ve daha da dikkat edilmesi gereken husus şudur ki; eylemlerden birini kişi daha önce hiç deneyimlememiştir. Deneyimlememek, bilmemektir ve bilmediğiniz bir şeyi seçemezsiniz. Bilmediğiniz bir şeyi, daha önce deneyimleyen biri ya da birilerinden öykünerek deneyimleme yoluna gidebilirsiniz ancak hayatı sonlandırma konusunda böyle bir lüksümüz yine yoktur. İkinci olarak zorunluluk meselesi karşımıza çıkar. İrade, zorunluğun karşısında olmalıysa ki, olmalı; intihar seçimle gerçekleşen bir eylem niteliğini yine göstermeyecektir. Hiçbir insan, hiçbir zorunlulukla ya da zorlayıcı ve yıldırıcı bir durumla karşılaşmadan intihar yoluna gitmez. Kişinin kendi canını, kendi eliyle alma eylemi; normal standartlarda yaşanan bir hayatın içinde icraata geçirilecek bir eylem değildir. Bu eylemin gerçekleşmesi, çeşitli etmenlerin kişiyi zorlaması ve mantık dışında hareket etmek durumunda bırakmasıyla, kişiyi bir *vazgeçmişlik* ve *çaresizlik* ile karşı karşıya getirmesiyle mümkün olacaktır ancak. Bütün bunlar birer gerçek olarak önümüzde dursa da; intiharın, kişinin kendini bir tür ifade edişi ve bir nevi başkaldırı olması da düşündürücüdür. Kişi, kendinden feragat edecek kadar açık ve net bir şekilde ortaya koyar tepkisini bu eylemiyle. Gerçekleşme sebeplerinden biri ve belki de en belirginini *çaresizlik* olan bir eylemin, böylesine büyük bir *cesaret* ve *direnç* gösterisi olabilmesi; eylemin kendi içindeki gücünün de sembolüdür. *Eylemin gücü* derken eylemi övme kaygısı gütmemekte, ne derece güç bir eylemle karşı karşıya olduğumuzu ve eylemin, gerçekleştircisi üzerinde nasıl kuvvetli bir etkisi olduğunu ifade etme amacıyla hareket etmekteyiz. Bu çalışmada da, sıradan bir insanın böylesine bir eylemi gerçekleştirme noktasına nasıl gelebileceğini ve eylemle arasındaki ince çizgiyi hangi etkenlere maruz kaldığında aşabileceğini irdelemek adına, intihar olgusunun ve eyleminin itici nedenlerini tartışmaya açmak gayesindeyiz. *Sıradan bir insan* demekteki amacımız, sıradan olmayan insanların yukarıdaki tanım ve açıklamalar dışında intiharı gerçekleştirebileceğini bilmemizdir. Zeka problemi olan, normal dışı davranış

sergileyen, psişik ya da zihinsel farklılık sahibi bireylerin intiharın mantıklı analizine ya da kurgusuna konu olmaları söz konusu değildir. Biz bu çalışmada, gerek zihinsel, gerek ruhsal gerekse de davranışsal açıdan normal olarak nitelenebilecek bireylerle eylemin ilişkisini konu edineceğiz. Dolayısıyla birazdan aşağıda okuyacağınız alt başlıklarda “İntihar ve Psikolojik Etmenler” başlığını görmeyeceksiniz. Herhangi bir normal dışılık çerçevesinde ortaya konan intihar eylemi, bizim kastettiğimiz şuurulu intihar eylemi içinde değerlendirilmeyecektir. Yaptığı şeyi, ne olduğunu bilerek ve tam anlamıyla bilinçli yaparak gerçekleştirilmeyen; örneğin ötenazi yoluyla ölümü seve seve kabul ederek gerçekleştiren ya da ruhsal hezeyanlar sonucu (birine saldırmak, birini yaralamak gibi) herhangi bir eylemişçesine gerçekleştiren bireyler bizim çalışmamızın konusu değildirler. Bu çalışma, zorunluluğun karşısında duramayan iradenin sonlanması neticesinde terk etme yoluna giden bireyin intiharını ve buna sebep olan etkenleri konu almaya çalışacaktır.

1.1. Toplumsal Etkenler

Toplum; sınırları belirli bir coğrafyada, ortak yaşam kültürü geliştirmiş, tarih, kültür, zihniyet unsurlarında belirli ortak paydaları oluşturmuş ve kendini oraya ait kabul eden insanlardan oluşmuş bir yapıdır (Zencirkıran, 2015: 2-3). Bu tanımda ilk göze çarpan husus, aynı duygularla bir araya gelmiş olma, yani duygudaşıktır. Ortak coğrafya ve kültür, bireyleri dolaysız olarak bir araya getirmekle kalmaz, bireylere aynı duyguları da yükler. O sınırlar içindeki bir hanede dünyaya gelen her bireyin bu duygudaşığa iştirak etmesi beklenir. Toplum olabilmenin ve *vatan* denilen aynı toprak parçası üzerinde aynı düzene bağlı kalarak yaşayabilmenin birincil şartı budur. Yanınızda yörenizde, ailenizin ya da mahallenizin içinde, iş yerinizde, trafikte, sokakta kısacası her yerde *ötekilerle* çevrelediğiniz ve her türlü ortak alanı paylaştığınız düşünülecek olursa bu duygu birliğinin sağlanamaması gibi bir durumun söz konusu olmayacağı zannedilebilir. İnsanın neredeyse otomatik bir programlama gereği bu birliğin içine girmesi beklenir. Ancak bu duygu birliğinin hangi duyguyla sağlanacağı ve kimler tarafından kurgulanacağı büyük bir soru işaretini de beraberinde getirecektir. Bireysel donanımlarımız karakter özelliklerimiz, kişilik yapımız, ekonomik durumumuz, eğitim düzeyimiz, cinsiyetimiz, inançlarımız, etnik kökenimiz, sözün özü; bizi biz yapan her şey bu duygudaşığın karşısında yok sayılabilir. Toplumdaki duygu birliği, bizim öncelik verdiğimiz ya da vermek isteyeceğimiz bir duygu ile sağlanmamışsa ve bunu belirleyen tek kriter de çoğunluk ise; bizim, ait olduğumuz ve içinde yaşamak zorunda kaldığımız pratik düzene ayak uyduramamız beklenebilir mi? Böyle bir durumda sosyologların *toplumsal sapma* dedikleri durum zuhur edecektir. Toplumsal sapma, bir toplumda genel kabule uygun davranmama halidir (Zencirkıran, 2015:231). Toplumsal sapma genellikle *suç* kavramının karşılığı olarak kabul görür. Kendini toplumsal düzen içinde konumlandıramayan, toplumsal yapılanmayı kafasında toplumdaki çoğunluğun beklediği şekilde kodlayamayan bireyler, davranış farklılıklarıyla *formel* (hukuki) ya da *informel* (ahlaki) sapmalara meyledecektir. Bu anlamda intiharı, bir toplumsal sapma örneği olarak görmekteyiz. Eğer birey, toplumsal genel kabullere ayak uyduramıyor, o genel kabullerin dışında bir anlayışı benimsiyor, o genel kabullere karşı bir duruşu seçiyorsa ama bunu suç sayılabilecek bir eylemle gösterme yoluna gitmiyorsa; bir noktadan sonra devam etme direncini kaybedecektir. Direnci kaybetmenin sebeplerinden en önemlisi, karşı tarafın sayıca kalabalık ve kabul görmüş birçok genel davranış biçimini, muhtemelen üzerinde bir an bile düşünmeden mekanik olarak yapıyor oluşudur. Sorgulayan, düşünen, analiz eden bireylerde toplumsal duruşa karşı olmak, ister istemez ortaya çıkan bir durumdur. Birey, çoğulcu bir biçimde yapılan ve sırf bu yüzden normalleştirilen, örneğin saygısızlık, fırsatçılık, bireycilik, zorbalık gibi davranış biçimleri karşısında *dahil olma* yolunu seçmiyor, aksine direnç gösteriyorsa bir yerden sonra bu hal onun için dayanılmaz olacaktır. İnsanın fitratında toplumsallık olduğu kadar, iradecilik de vardır. Toplumsallığı ağır basanlar ya da bu durumda kaldığında direnmeyi değil, teslim olmayı seçenler; takdir ve ait olma ihtiyaçlarının karşılanması adına dahil olma yoluna giderler. Öte yandan, iradeciliği ağır basanlar direnme yoluna gidecektir. Bu grupta olan bireylerin en büyük sorunu, fitratlarında olan birliktelik ihtiyacının karşılanmamasının ve bir yere ya da gruba ait olamama duygusunun onları yalnızlaştırmasıdır. Toplumun en büyük silahı, kendisine ayak uyduramayanı ötelemesidir, *gerçek ama görülmeyen ahlaki güçler* (Durkheim, 2013: 41) ile sarılmışızdır ve bu, herkesin altından kolaylıkla kalkabileceği bir hal değildir. Altından kalkamayan birey, bu zorunluluk karşısında

iradesini kullanma gayretinin boşa olduğu kanaatine vararak, kendini ortadan kaldırma yoluna gider. Ama bunu yaparken bile, kendini ifade etmeye çalışmayı sürdürmektedir. Geride kalanlara verdiği ya da bıraktığı mesajla, yaşarken gösteremediği ya da fark edilmesini sağlayamadığı tepkisini göstermiş olacaktır. Zira intihar, sosyal yaşamın sürekliliğine büyük bir tehdittir (Edgerton, 2017:199). Toplumsal ayrı duruş neticesinde intihar eden birey, kendisini bunu yapmak zorunda bırakan toplumu bu şekilde cezalandırmakta ve aslında ondan ayrılarak, ona ihtiyacı olmadığını göstermeye çalışmaktadır. Ancak aynı zamanda ona çok ihtiyaç duyduğunu ve ona ait olamayarak, bu aidiyeti hissedemeyerek içine düşmek zorunda kaldığı yalnızlıkla baş edemediğini de anlatma gayretindedir. Bu mesajlardan birincisini alan ve intihar oranlarına bağlı olarak kendine çekidüzen veren toplumlar, bu kayıpları en aza indirmeyi başaracaklarken; maalesef mesajların ikincisini almayı tercih eden toplumlar, kendi kibirleri içinde boğulmak durumunda kalacaklardır. Biz yine de ilk mesajın alınacağına dair ümidimizi kaybetmemeliyiz, çünkü her insan ait olduğu toplumun bir parçası olduğundan, kişinin kendini öldürmesi toplumu derinden yaralayan bir eylemdir (Aquinas, 2007:35).

1.2. Yönetimsel Etkenler

Devlet, toplumu yöneten kurallar ve yasalar yaratma otoritesine sahip ayrı bir kurumlar kümesidir (Cevizci, 1999:224). Bir toplumda en üst seviyedeki yönetim mekanizması devlettir ve diğer yönetim mekanizmalarının hepsi, devletin yapılanmasının altında yine ona bağlı olarak sıralanırlar. Yönetim biçimi, işleyiş biçimini ve halkın bağlı olmak durumunda olduğu kuralları belirler. Yazılı olan yasalar ve hatta çoğu zaman yazılı olmayan teamüller çerçevesinde, toplumsal düzen en yüksek mevkilerde olanların oluşturdukları yapılanmayla orantılı bir çizgide ilerler. Dolayısıyla bu mevkilerde yapılıp edilenler, birer birer toplumsal düzene yansır ve sirayet eder, neticede o düzenin nasıl olacağını da belirler. Özellikle ekonomik durum, devlete göre halk olan bizlerin devletle ilişkili olarak etkilendiğimiz birincil konudur. Bunun yanı sıra çalışma düzenleri, vatandaşlık hakları ve alınan hizmetler de birey-devlet ilişkisindeki başlıklardır. Devletin yapmakla yükümlü olduğu her işin ve vermekle yükümlü olduğu her hizmetin varması gereken nokta, bireyin refahı noktasıdır. İntihar oranlarının fazla olduğu toplumların devlet yapılanmalarına bakıldığında; istisnai durumlar olmakla birlikte, genellikle bu yükümlülüklerin yerine getirilmediği toplumlarla karşılaştırılması söz konusudur. Kendini, ailesini ve geleceğini güvende hissetmeyen, her yeni güne umutsuzlukla başlayan, özellikle ekonomik anlamda sürekli tedirginlik yaşayan bireylerin çoğunlukta olduğu toplumlar, yönetim yapılanması sorunu yaşayan toplumlardır. Bu toplumlarda intihar oranlarının fazla olma sebebi, intihar etme yoluna giden bireylerin çıkış yolu bulamamaları ve üzerlerindeki yükün artık bir utanç kaynağı haline gelmiş olmasıdır.

Her türlü yönetimsel güç, bir toplum tarafından, onun kendi çıkarları için kurulmuştur. Yönetmekle yükümlü olanların bu yükümlülüğü yerine getirmemeleri ve halkı yıkıcı bir durumla baş başa bırakmaları söz konusu olacak olursa; özgürlük, iyelik ve güvenlikle birlikte -1789 İnsanlık ve Yurttaşlık Hakları Bildirgesi'nin 2. maddesindeki "doğal ve zaman aşımına uğramayan haklar" ihlal edilmiş olacaktır. Bu hakların yoksunluğu diğer hakları da geçersiz kılacağı için sonuçta bütün hakların gerçeklikleri güvence altından çıkacaktır. Bu da bireyin direnme hakkını gündeme getirecektir (Raynaud ve Rials, 2011:235). Birey içgüdüsel olarak bu duruma direnç gösterme yoluna gidecek ve ilk etapta insani yaşama hakkı olduğuna inanmışlığın getirdiği bir güvenle eylemsel birtakım tepkiler ortaya koyacaktır. Bu tamamen doğal olan ve her canlının göstermesi beklenen fitri bir tepkidir. Ancak özellikle çağdaş demokratik refah devletlerinde yaşanan toplumsal haklardaki genişlemenin, devlet müdahalesi ve düzenlemesindeki büyük artış ve bürokrasinin büyümesi pahasına elde edildiği ve bunların kendisinin bireyin özgürlüğü üzerinde yeni kısıtlamalar oluşturduğu ileri sürülebilir. Hayatın bürokratikleştirilmesi ve rasyonalize edilmesi, örneğin Weber'e göre, bireyin özerkliğinin ve onurunun altının oyulması anlamına gelmektedir. Keza özgürleştirici olaylar olarak yansıtılan devrimler ve reformlar çoğu zaman diktatörlük rejimlerine giderken, demokratik toplumlarda da Mill'in analiz ettiği gibi çoğunluğun diktatörlüğü tehlikesi her zaman mevcuttur (Outhwaite, 2008,562).

Özellikle gelir düzeyi farklılıkları ve çalışma koşulları açısından uçurumlar barındıran toplumlarda, bazı bireylerin ve grupların özgürlüğü, başka bazı bireylerin ve grupların özgürlüğü üzerinde birtakım kısıtlamaları beraberinde getirmiştir. Bu durumda mağdur olan ve mağduriyetini yukarıda bahsettiğimiz direnme hakkını kullanarak bile gideremeyen bireylerin kendilerini yok etme yoluna mecbur bırakılmalarıyla yüzleşmek zorunda kalmaktayız. Yönetimsel görmezden gelme neticesinde, toplumsal nedenlerle intihar eylemini seçen insanın düştüğü durum olan durumun aynısına, yani yalnızlaşmaya, bir de açlık ve emniyetsizlik duygusu da eklenmiş olacaktır. Bu üçlü zorluklar sarmalının arasında sıkışan birey, bariz bir zorunda kalma neticesinde intihar eylemini gerçekleştirir. Bu sebeplerden kaynaklı intihar oranı fazla olan devletler, kendi iç işleyişlerini yeniden ele almak ve bu gidişatta payı varsa, bu payı en aza indirmekle mesuldürler. Devletin gözetmesi gereken birincil yarar, kamu yararadır ve kamu, bireylerden müteşekkil bir yapılanmadır. Kamu yararını gözetmeyi görev bilmiş devletler, birey yararını gözetmeleri gerektiğini ve sosyal devlet statüsünde işlemeye mecbur olduklarını kanıksayan devletlerdir. Bu bağlamda hareket eden devletlerde, yukarıda da işaret ettiğimiz gibi istisnai durumlar bir tarafa koyulursa, birincil ihtiyaçlarını karşılayamamaktan dolayı intihar eden birey olmayacaktır.

SONUÇ

İnsanın birincil ihtiyacı ve amacı yaşamını idame ettirmektir. Dünyaya gelen her insan bu amaca hem bir dürtü hem de bir hak olarak sahiptir. Gerek ekonomik gerek sosyolojik olarak ortaya konan bütün ihtiyaçlar hiyerarşisi anlayışlarında da altı çizildiği haliyle yaşamak, insani standartlarda olduğu şekliyle birey için bir hedeftir. İnsanlar dünya üzerinde geçirdikleri zamanda yapıp ettikleriyle de bu hedefi iyileştirmek için gayret göstermişlerdir. Bu hedefi iyileştirmek uğruna bir araya geliriz, eğitim alırız, sanat yaparız, bilim yaparız, keşfederiz, öğreniriz ve mücadele veririz. Bu mücadelemizde birtakım yan desteklere de ihtiyaç duyarız. Bu yan desteklerin başında, içinde bulunduğumuz toplum ve ona dair duyumsamak için çabaladığımız aidiyet ile himayesi altında olduğumuza inanmak istediğimiz devlet gözetimi gelmektedir. Nitekim tarih sahnesine çıktığı andan itibaren insanların bir araya gelme konusunda gösterdikleri çabukluk ve şevkin ana kaynağı da yine aynı iki olgudur. İnsanlar toplumsal ve yönetimsel bakımdan hazır gelirler dünyaya, bu ikisine programlanmıştır. Hatta bizim için yaşamının iki ana dürtüsü de bu iki etmendendir. Bu etmenlerden birinde ya da ikisinde birden, bireyi ötelenmiş hissettirecek bir tekleme zuhur edecek olursa, bireyin ilk savunma mekanizması uyum sağlamaya çalışmak olacaktır. Çünkü bu ikisinin birey üzerinde kurduğu güçlü hegemonya, aksi takdirde onun dışlanacağı ve yalnız kalacağı ile ilgili olarak büyük bir korku ortamını ona aşılacaktır. Dolayısıyla birey öncelikle durumu anlama ve duruma adapte olma yoluna gidecektir. Ancak her bireyin bunu başarabildiğini söylemek her zaman mümkün olmayabilir. Günümüz kapital ve küresel düzeninin gittikçe zorladığı hesaba katılacak olursa da, bunu başaramayan insanların artmakta olduğunu kabul etmek kaçınılmazdır. Bunu başaramayan insanlar, suça sapma ya da geri çekilme gibi tepkiler gösterme yoluna da gitmezlerse, vermek istedikleri ama içlerinde kalacak olan insani tepkilerini kontrol edemez vaziyete gelecektir. Bu yoğun ve tatmini sağlanmadığı için daha da yoğunlaşarak insanı sıkışmışlık içinde bırakan isteğin; bireyin en zayıf ve çaresiz anında olabilecek en kötü biçimde meydana çıkması beraberinde intiharı getirmektedir.

İntihar teknik olarak, bireysel ve münferit bir eylemiş gibi gözükse ve çoğunlukla öyle olsa da, aslında temelinde başka gizil sebepler de barındıran ve bu yüzden çok boyutlu ele alınmayı gerektiren bir eylemdir. Nitekim bu çalışmada bireysel etmenler (zihinsel, ruhsal, davranışsal bozukluklar) ile gerçekleşen intiharlar değil, toplumsal ve yönetsel etmenlerin tetiklemesiyle gerçekleşen intiharlar üzerinde durulmuştur. Bu bakımdan Türkiye'nin notunun da çok iyi olmadığı göz önünde bulundurulursa, bu iki husustaki iyileştirmelerin aslında toplumu kazanmak anlamına geleceği, bizler için de akılda tutulması gereken bir anahtar olacaktır. Diğer gayeleri göz önünde bulundurulursa en kıymetli gayesi yaşamak olan bir canlı olan insanın kazanılması, özelde toplumun genelde de dünyanın kazanılması ve iyileştirilmesi demektir. Bütün disiplinlerin insan eliyle ve yine insan için

ortaya çıktığı da hatırlanırsa, tek tek bireylerin yaşamlarını insani koşullarda sürdürebilmeleri adına çalışmanın, her disiplinin sorumluluğunda olduğunun altını tekrar çizmek gerekecektir.

KAYNAKÇA

- Aquinas. T. (2007). Varlık ve Öz, O. Özügül (Çev), İstanbul: Say Yayınları.
- Cevizci, A. (1999). Paradigma Felsefe Sözlüğü, İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Durkheim, E. (2013). İntihar, Z. Z. İlkelen (Çev), İstanbul: Pozitif Yayıncılık.
- Edgerton, R. B. (2017). Hasta Topluluklar, H. Turgut (Çev), Ankara: Buzdağı Yayınevi.
- Güçlü, A., Uzun, E., Uzun, S., Yolsal, H. (2008), Felsefe Sözlüğü, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Hançerlioğlu, O. (1999). Felsefe Sözlüğü, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Outhwaite, W. (2008). Modern Toplumsal Düşünce Sözlüğü, M. Pekdemir (Çev), İstanbul: İletişim Yayınları
- Raynaud, P., Rials, S. (2011), Siyaset Felsefesi Sözlüğü, İ. Yerguz, N. K. Sevil, E. Ergun, H. Dilli (Çev), İstanbul: İletişim Yayınları
- Şahin, A. R. (2015). “İntiharın 5N 1K’sı”, Psikeart, 37, 44-46.
- Zencirkıran, M. (2015). Sosyoloji, Bursa: Dora Yayıncılık.

A COMMENT ON THE REASONS FOR THE SUICIDE ACTION OCCUPIED WITHIN THE FRAMEWORK OF LIFE PRACTICES AND DUE TO THE OBLIGATIONS

EXTENDED ABSTRACT

Suicide has generally been regarded as an act acted out by a negative specific mood. Those who commit suicide are labeled as people with abnormal behavior and their suicide is based on this reason. This means that they do not have any disorder; People who do not experience mental, spiritual or behavioral deviation do not perform this action. Of course, this common belief has its justifications. If we look at the historical background, it seems that most of the suicides took place in support of this belief. It is obvious that individuals who commit suicide are problematic individuals and experience intense anxiety disorders in their private lives. As a matter of fact, the action itself requires a certain level of deviation. Ending a person's life by taking his own life is not a simple and ordinary act that can be easily performed in a normal routine life. It seems that the person who decides to do this must be admitted from the outset that he is in an absolute difference, and it would not be surprising at first to associate this difference with a disorder or a negativity. In addition to these, some societies also have customs that they have developed in relation to suicide. Life view, culture and belief system are important factors affecting the frequency of suicide. In the Hebrew religions, suicide is considered a rebellion against God, an attack on the sanctity of life. On the other hand, in Japanese culture, seppuku (hara-kiri) is seen as atonement for any failure. In Indian culture, cremation (Sati) of women whose spouses died together with their spouses is a kind of suicide that takes place with the compulsion of the society and the family, even if they do not want it. Kamikazes and suicide squads commit suicide to fulfill a mission. Suicide is also common, usually among members of a belief group and under the influence of a leader. For example, in 1978, 918 members of the People's Temple Sect took their own lives by drinking cyanide.

This study will try to focus on the fact that the act of suicide originates from practical life and affects the individual without relying on any background, regardless of the two variables above (the person's mood disorder and social tendencies/traditions). Our aim here will be to show that, contrary to the general belief, people have to surrender to this action under the influence of some external conditions, while it is not inclined or required by the society they live in. Suicide is not only caused by being unnormal or forced by society; Suicide also appears as an act that is done out of necessity and perhaps when there is no option left or when it is believed that there is no choice left. This study, in which we will approach suicide in terms of being a way that the individual who is left without options, tries when different external conditions leave the individual in a state of despair, aims to develop a perspective, especially by revolving around social and administrative factors. Within the capital and global design of the new world order, the practical living space, which is driven through individualism and egoism, and which has become quite brutal in this regard, puts some people into technical difficulties. Man, who has been forced to break away from his essence, nature and the natural order to which he belongs, is condemned to face the problem of not being able to express himself in this new, difficult and destructive struggle. This person's renunciation requires a different scrutiny that cannot be equated with abandonment caused by a mental or psychic problem, or abandonment by the compulsion of conforming to a cultural tradition. The factors that should be evaluated here are the social, administrative and material factors that cause the order change. In other words, as we want to draw attention to in this study, it is the individual's coming to the point of ending his life as a result of not being able to exist in this wild and isolating new order. If we are in favor of the view that societies are not structures made up of individuals, but that individuals are parts that make up societies, and if we emphasize that a whole cannot be considered separately from its part or cannot survive without a part, then the form of suicide that we have examined is the result of abnormal behavior or the result of traditional teachings. It will turn out to be much more destructive than forms of suicide. Not to justify individualism or egoism by emphasizing the part, emphasizing that individuals are the elements that make up society; On the contrary, we will try to show that societies that give the individual a living space and the opportunity to express himself will have less losses. After all, man is a living species and is a part of the natural process with this simple nature. This fragmentation is endangered with every artificial and fabricated addition, and not all individuals can show the same adaptation in the face of it. In addition, we do not have an obligation to show this adaptation. It would be naive to expect every individual to adapt in the face of such an imposition. In order not to fall into this error, it is vital for every society to make a social and administrative revision in order to protect its own future and individuals. It is obvious that the societies in which the forms of suicide we mean are more experienced, need some updates in sociological and political terms. In this study, we defined suicide as "Suicide is an unfortunate act that occurs only as a result of an individual disorder." We aimed to develop a simple approach with the concern of drawing attention to the fact that it can be revealed for reasons other than perception.